

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrto leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kato. fiskalnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torika opoldne. — Ne zaprte reklamacije so poštne proste.

Današnja številka obsega 12 strani.

Kdor?

se še ni na novo naročil na »Slov. Gospodarja« ali ni plačal zaostalo naročnino, naj to takoj stori. — »Slovenski Gospodar« stane od 1. julija do novega leta samo 2 kroni.

Kmet in agent.

So dandanes ljudje, ki bi radi z lahkoto in brez dela živeli. Da bi prišli do dobrega in cenenege zaslužka, se poslužujejo mnogi goljufije in vsiljevanja. Ubogi kmet, ki dandanes itak izhaja s težavo, se posebno pridno izrablja po raznih agentih, ki ga kot vsiljive konjske muhe nadlegujejo dan za dnevom. Koliko nepotrebnih izdatkov in sitnosti povzročijo agentje kmečkim ljudem, izpričuje sodnijska obravnava, ki se je vršila v Gradcu dne 10. junija t. l. proti dvema agentoma.

Obtožena sta bila agenta neke strojne tovarne, Franc Kleindienst in Oton Kikenveic. Oba sta bila že večkrat predkaznovana. S svojimi „kupčijami“ sta posebno skubila nevedne ljudi na deželi. Posebno sta ta dva „kmečka prijatelja“ nadlegovala kmete s prodajo bencin-motorjev (to so stroji, ki gonijo mlatilnice, gepeljne, žage, mline itd.) Agenti sta navadno čez mero hvalila motorje, govorila o izborni sestavi istih, pravila kmetom o izredno nizkih cenah in ugodnih plačilnih pogojih ter tudi obljubovala, da postavita motor kmetu brezplačno na poskušnjo. Kmetu predložita nato nekaj naročilni list, kateri se navadno podpiše, ne da bi se ga poprej prečitano. Agent predloži kmetu še nek drug listič v podpis, katerega pa ta seveda kar kratkoma podpisuje. To je „menica“, s katero se kmet zaveže, da bo naročeni stroj ali motor v kratkem plačal. Na enak način sta „delovala“ med nemškimi štajerskimi kmeti gori omenjena agenta.

Meseca aprila l. 1912, ko sta prestala več občutnih kazni, sta šla zopet na „delo“. Kmetu Görju je ponudil Kleindienst motor za 2800 K, a ko ga je kmet zavrnil, da ne rabi motorja, mu je ponudil istega za 800 K. Kmet je spoznal goljufijo in je agenta od-

slovil. Kleindienst je prišel h kmetu Ignaciju Brezniku na Ščavnici. Pripovedoval mu je, da je postal bogat tovarnar in da mu je mogoče stroje prodajati po izredno nizki ceni. Ker je bil Breznik v slabih gospodarskih razmerah, prvotno ni hotel ničesar vedeti o nakupu motorja. Ker pa je Kleindienst vedno silil v njega, se je Breznik udal in podpisal naročilnico za motor, ki bi naj stal 6000 K. Za pokritje tega plačila je podpisal Breznik 4 menice, in sicer 2 po 2000 K in 2 po 1000 K. Agent je izročil naročilo tovarni za motorje in se pogodil z njo, da bo ista izdelala motor za 3170 K, a kmet mora Kleindienstu plačati zanj 6000 K! Kmet je dobil motor, a plačati ga ni mogel. Zarubilo se mu je živino in se dobilo za-njo 700 K. Agent je napravil krasen dobiček, kmet pa je bil nalagan in ogojufan, oškodovan in uničen.

Enako kot Kleindienst je deloval tudi Kikenveic. Dne 28. oktobra 1912 je prišel s svojim bratom k posestniku Tieberju v vas Rauden pri Wildonu. — Predstavil se je kot zastopnik neke tovarne za stroje. Ponudil je Tieberju v nakup motor s 3 konjskimi silami. Voz z motorjem vred bi stal 1900 K. Kmet prvotno ni hotel ničesar slišati o motorju, a pozneje se je dal vendar premotiti, da vzame motor na poskušnjo, če se njegovi bratje (sopostestniki) s tem strinjajo. Pod tem pogojem je podpisal kmet naročilno menico. Se-le pozneje je Tieber spoznal, da je podpisal listino, s katero je motor pravilno naročil. Hotel je kupčijo razdreti, a tovarna Scabo in Wittmann, za katero je Kikenveic mešetaril, je vstrajala pri sklenjeni pogodbi in je pretela s tožbo. Tieber je moral motor vzeti in ga čez par mesecev plačati. Agent je zaslužil 300 K, kmet pa je trpel veliko škodo, ker je motor le malo rabil.

Še žalostnejši je naslednji slučaj. Dne 29. okt. 1910 je prišel Kikenveic v družbi nekega Hauserja k posestniku Osvaldu v vasi Höfern pri Nemškem Lonču. Osvald je malo slaboumen, njegova sestra sopsostnica pa je že čez 60 let stara. Uboga starca nista niti vedela, kaj je pravzaprav „motor“, Kikenveic pa je izjavil, da hoče samo doseči, da se v tej okolici postavi motor za vzgled, cela reč da ne stane ne vinarja; posestnika naj podpišeta samo neke „lističe“. Marija Osvald je bila tako neprevidna, da je iste podpi-

sala. A ti lističi niso bili nič drugega nego menice, s katerimi sta Osvald naročila motor za 1500 K. Tovarna Scabo in Wittmann je menice iztožila. Poslani motor je bil ubogima starima posestnikoma popolnoma za nič. Sama ga nista znala rabiti, a tudi imela nista nikogar, ki bi se bil razumel nanj.

Dne 6. junija 1912 sta se pripeljala oba agenta, črno oblečena in s cilindri na glavi h posestniku Klementu v Reitu. Kleindienst se je izdal za lastnika tovarne za stroje. Kikenveic pa ga je nazival vedno za „g. predstojnika“. Oba sta pripovedovala Klementu, da lahko pride po ceni do motorja, ker je nek posestnik, ki je dal za motor 600 K, odstopil od kupčije. Za to ceno lahko sedaj dobi Klement motor ceneje in bi ga stal mesto 2000 K samo 1400 K. Agenti sta Klementu priporočala motor z 2 konjskima silama, a posestnik je odločno izjavil, da je tak motor zanj preslab. Nato sta mu ponudila motor s 3 konjskimi silami. Pobotali so se končno za ceno 1250 K. Kmet je odločno zahteval, da se mu pošlje motor, ki bo deloval s 3 konjskimi silami. Agenti sta obljubila kmetu smodke, plošče za domači mlin, kmetici pa novo obleko kot darilo. Cele 4 ure sta agenta besedili, predno sta pripravila kmeta do kupčije. Klement je pa dobil pozneje slab motor samo z 2 konjskima silama.

Končno je vendar napravila sodnija konec delovanju teh agentov. Pri obravnavi sta se oba obtožena vedla tako, kot bi bila popolnoma nedolžna. Pretresljiv je bil prizor, ko je priča Ignac Breznik pripovedoval, kako je on po teh agentih prišel na nič. Ko sta prišla agenta k njemu, se je odločno branil kupiti motor. Izgovarjal se je, da je preveč zadolžen. A agent je odvrnil: „Ali sem Vas vprašal po denarju? Meni je že na tem, da postavim v tem kraju kak motor. Odplačujete ga lahko pozneje v malih obrokih.“ Tri ure je obdeloval agent ubogega moža, predno je ta odnehal in naročil motor. Izgovarjal se je, da kupi motor le, če bo ženi prav. Ta pa ni bila zadovoljna s kupčijo. Kljub temu je Breznik podpisal. „S solzami v očeh sem podpisal pogodbo“, je tožil Breznik.

Kako nepremišljeno ravna nekateri posestniki, če pride agent v hišo, se je videlo ravno pri tej obravnavi. Med tem, ko so kmetje pri dogovoru z agentom naročevali motorje le za poskušnjo, so v isti-

Jagode zorijo....

Par kratkih let še-le službujem v novem, 35 let mi nepoznanem, skritej kraju ob meji Slovencev: že mi je hladna Morana pograbila lepo vrsto blagih mož in dobrih žen, nebeška slana mi je pomorila toliko nežnih cvetk in zlomila upa polnih stebelc... Naglo se na božji njivi okoli cerkve množijo sveži grobovi, kakor iz nenasnih tal rastejo vedno novi križi, sekajoč globoke rane v človeška srca, v ljubeča, v skrbeča, v obupajoča. Kogar ljubijo ljudje, ga rad ima i Bog: vzame ga izmed sveta, pokliče ga k sebi. Obličje meni zaupane občine se brzo spreminja — ne vselej na boljše.

Zrelo, sladko jagodo, mi je iz sosednjega hribčka utrgal 9. junija t. l. nebeški vrtnar, vzela je v svoj večni vrt zvestega mi prijatelja Franca Stopajnika iz Kozjega vrha, fare remšniške. Taki možje izumirajo, pogrešali jih bomo vsi težko. Sivolasli njegov sosed je s solzami na licu opravljal med sprevidenjem navadne molitve, češ: „22 let sva si že najbližja sosed, pa ni bilo med nama žal besede nikdar“. Ob vsakdanjem obisku v zadnjih mu dneh sem razodel naravnost ljudem, da ljubim umirajočega silno. Mož, prihitevši iz daljnega hriba, me zavrne: „Kdo bi takega človeka ne imel rad? Pač najlepša pohvala je hvala sosedov! In bila je vrlo zaslužena...“

Na prijaznem vrhu Sv. Ignacija so se rojenice v borni, leseni bajti oglasile pri pobožnih stariših-najmnikih po božji volji 10krat. Dne 28. sušca l. 1853. so položile Frančeku mesto zlata in srebra v zibelko pristne pohorske dare: neutrudljivo delavnost brze Drave, kremenito odločnost granitnega marmorja, a tudi sladko mehko temnih hojk v dobro, do smrti otroško-ljubeznjivo njegovo srce. Komaj je dobro shodil, je pastiroval čredam ovac dveh sosednjih kmetov obenem. Izučil se je nato čevljarske umetnosti, pa jo v življenju ni izvrševal, še celo za-se ne.

Rojen in vzgojen v prosti naravi med dragoce-

nim lesnim mlajem vedno zelenega Pohorja je ostal svoj živ dan pri lesu. Karkoli je kdo rabil iz lesa, Stopajniku se je posrečilo. Likal je zibelke novorojenim, zbijal smrtno hišice starim in mladim, popravljaj žage in postavljaj mline, tesal stiskalnice in gladil lesene posode, cepil je tanke skodlje ter stavil varna o-strešja, podiral tolsta debela, pa drobil nešteta polena za mestne peči, zlagal in spremljal je splave po Dravi preko Donave do Oršove...

Ako je zbolela ljuba živinca, zadnje upanje kmetiča in bajtarja, Stopajnika so poklicali; ako prišla je zdrava pod nož, on je opravil in pripravil vsako zimo nad 100 domačih, vrlo zaslužnih praznikov skrbnim gospodinjam.

Pomagal je vsakomur po svojih močeh iz srca rad po dnevi in po noči. Od rok mu je slo, česar se je lotil. Posvetnega plačila je malo računil; delal je urno in zvesto. Varčeval je vstrajno, pritrgal je sam sebi v življenju marsikaj, vžil je le malo dobrega. Delo njegovih rok je obilno blagoslovil pravični Bog. Ženi, kateri je bil podal pridno roko in zvesto srce v sredi zemskega pota in trojim potomcem je pripravil prostorno hišo in precejšnje ozemlje z mladim, mnogo obetajočim gozdom. Res, prijazen dom na solnčnem gričku z lepim razgledom v dravske globine in na onstransko Pohorje, dom namočen in prepojen s potom njegovega čela, pripravljen samo z žulji marljivih in varčnih rok.

In ta dom, za katerega je delal in trpel celo življenje, je ljubil Franc goreče, iskreno. Nobena sraga vročega potu zanj mu ni bila pregrenka, nobena pot do njega ne predaljna, ne prestrma, po 5 farah so ga klicali skoraj dan za dnevom na delo, nobena noč ne pretamna, da ne bi prihitel vanj, med potjo moleč... Pa redke včas našim ljudem, ki se na obeh straneh Drave kar otresajo lastne grude in svojih hiš, prepuščajoč jih za pičlo lečo — oh — tujcu!

Delo mukotrpnega 60letnega življenja rajni Stopajnik ni zalival po šegi premožnih zastepencev z zganjem niti z drago pijačo, marveč z rodovitno roso

pobožne molitve ter isto posvečeval z dobrimi deli usmiljenja sirotam, v čast Gospodovo in za lepoto božje hiše. V sredi obžalovanja vrednih malovrednežev je on vsikdar in povsod vpričo ljudi in v dejanju spoznaval katoliško vero in cerkev. V tem duhu je vzgojil hčerko in sina. Zvest Bogu, je ostal z vso rodbino tudi zvest svojemu, v dravski dolini tako zaničevanemu in teptanemu rodu.

Stopajnik je bil brez prošnje zvest križar. Z ljubeznijo je nosil pred verniki pri cerkvenih obhodih zmagoslavni prapor Kristusov — križ; Križani ga bo lahko spoznal za svojega pred Očetom, ki je v nebesih. Nešteto je spletel na samem, pa glasno v cerkvah rožnih vencev Mariji, roži najlepši, na čast; rada mu bo izprosila pri Sinu venec večne slave. Na božji poti k žalostni Materi na Ojstrici je našel naš mož neposredne vzrok kratke, mučne, a udano prenešene smrtno bolezn; naj bi ga ta zemeljska zadnja pot res pripeljala k Bogu!

V par dneh smrtno bolezn so ga prišli trumoma tolažiti sosedje in znanci; ginjeni, s solzami v očeh, z bridkostjo v srcu, so se od njega poslavljali. Vsi vkup z zdravnikom vred mu niso mogli pomagati; žal pa je bilo za njim vsem, ki so ga ljubili. Tudi mene je želel gledat in imeti pri sebi slehern dan. Ljubil me je pristrčno in udano, zvesto in nesebično. Po volji sem mu storil iskreno rad, če tudi z bridko rano v srcu. Res! Nisem še vedel, da so stopinje k umirajočemu prijatelju tako hude, težke... Telesne hrane v bolezn ni več užival, razven studenčnico izpod svojega brega; sprejel pa je z radostnim smehom in z vidnim veseljem zavžil šopek ravno dozorelih jagod, ki sem mu jih natrgal gredoč na njegovi zemlji, za katero je toliko delal in se trudil, katero je tako ljubil in čislal do smrti, na katero pa ni mogel stopiti več takrat, ko mu je ponujala prvi pomladanski sad. Zorele so jagode... dozorel je za ta svet tudi on, dragocena jagoda med mojimi prijatelji, pravi biser pravičnega, vzornega očeta in moža. M. V.—č.